

Skellefteå kommuns yttrande över betänkandet "Skolor mot brott", SOU 2024:17 (U2024/00726)

Skellefteå kommun har erhållit utredningen "Skolor mot brott", SOU 2024:17 på remiss, och avger härmed följande yttrande:

Reglering av brottsförebyggande arbete i skolan

Förslaget om införande av ett åliggande för huvudmannen att kartlägga brottslighet som förekommer i samband med skolans verksamhet kommer att tilldela skolan arbetsuppgifter som normalt tillkommer socialtjänsten och Polisen. Brottsförebyggande arbete görs redan idag i samarbete med dessa aktörer. Det kan ifrågasättas om skolans resurser ska användas till sådana uppgifter i större utsträckning än vad som redan sker. Vidare kan sekretessbestämmelser utgöra hinder mot ett effektivt arbete enligt förslaget.

Den kartläggning som beskrivs i förslaget avseende elevers trygghet och eventuellt förekommande kränkningar sker redan idag genom till exempel elevhälsosamtal, slumpvisa drogtester och ANDTS-arbetet. Den med förslaget tillkommande kartläggningen bör vävas in i redan förekommande kartläggningar så att dubbelarbete inte behöver göras.

Om förslaget genomförs kommer arbetet med kartläggningen emellertid ändå att kräva extra resurser hos huvudmannen – såväl för utbildningsförvaltningen som kommunen i övrigt. Finansieringen bör i så fall ske nationellt.

Beredskap för allvarliga våldssituationer

Ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer, inklusive beredskapsplan, bedrivs redan inom kommunens utbildningsverksamhet i olika grad. En reglering i skollagen, jämte att föreslagna myndigheter utformar vägledning för arbetet för beredskap, kan ge förbättrade förutsättningar och ökad kvalitet i detta arbete.

Tillträde till verksamhetens område

Utbildningsförvaltningen är positiv till förslaget om en bestämmelse i skollagen som ålägger huvudmannen att tillse att det på förskole- eller skolenhet vidtas åtgärder för att obehöriga inte ska ges fritt tillträde till förskole- eller skolenhetens område under tid då verksamheten pågår. Genom en reglering kan det tydliggöras vilken möjlighet verksamheten har att vidta åtgärder.

SKELLEFTEÅ KOMMUN

Avsikten enligt förslaget är att rutiner ska finnas för hur verksamheterna hanterar besök från utomstående, och att åtgärder och bedömningar behöver göras utifrån förutsättningar i det enskilda fallet. Det förefaller rimligt. Förslaget kan dock få konsekvenser för kommunen i övrigt genom att infrastruktur i form av t ex cykelvägar där allmänheten kan vistas går över verksamhetens område. Likaså kan förslaget få betydelse för hur lås och andra skalskydd till lokalerna bör vara konstruerade. Det bör, t ex genom Skolverkets föreslagna vägledning, förtydligas vad som ska gälla i dessa delar. Förslaget kan härigenom komma att kräva resurser hos kommunen, vilket bör finansieras nationellt.

En möjlighet att undersöka väskor och andra föremål

Den föreslagna regleringen av en möjlighet att besluta om undersökning av väskor och andra föremål inom skolans område under vissa förutsättningar kan ge en preventiv effekt genom en ökad risk för upptäckt av för verksamheten oönskat innehåll.

Särskilt på gymnasiet torde regeln få tillämpningsområde t ex i samband med studentfirande, lucia och liknande perioder under skolåret. Grundskolan ser inte samma behov av en sådan åtgärd.

Utbildningsförvaltningen anser att det behöver tydliggöras vilka indikationer som ska krävas för att ett generellt beslut om undersökning av väskor bör fattas.

Undersökningen ska enligt förslaget utföras av särskilt utsedd personal. Dessa personer behöver givetvis få utbildning i hur en sådan undersökning rätteligen görs. Således finns det även i denna del behov av att kommunen tillskjuts nationella resurser för genomförande av förslaget.

Anmälningsskyldighet

Införande av den föreslagna anmälningsskyldigheten kan i flera avseenden komma att försvåra verksamhetens arbete.

Idag är den huvudsakliga rutinen att skolan samtalar med vårdnadshavare när en händelse inträffat som kan innebära brott. Vårdnadshavare till den som anser sig ha blivit utsatt för brott får rådet att göra en polisanmälan om de anser att skäl för detta föreligger. Det kan för den enskilde finnas skäl både för och emot en anmälan. Beslutet är emellertid vårdnadshavarens. Om en anmälningsskyldighet för skolan införs innebär det att det primära ansvaret för anmälan i dessa fall flyttas till skolan, vilket kan få till följd att vårdnadshavare endast hänvisar till kommunens ansvar för anmälan.

Anmälningsskyldigheten ska enligt förslaget omfatta alla brott som elever kan misstänkas för i samband med skolans verksamhet, med möjlighet till intresseavvägning. Det kan med en sådan reglering dock komma att uppstå situationer som är svårbedömda. Om t ex två elever slåss är det inte ovanligt att det finns minst två versioner av hur bråket uppstod, och vem som gjort vad. Om en anmälningsskyldighet införs kommer det att krävas att skolan i ett sådant fall anmäler misstänkt brott. Om det är oklart vem som är gärningsperson och vem som är målsägande - ska i så fall båda eleverna anmälas? Skolan ska ju inte utreda brottet.

SKELLEFTEÅ KOMMUN

Redan med nuvarande reglering behöver skolan i angivna exempel vidta åtgärder gällande båda eleverna som kan ge hjälp, stöd och en förbättrad relation. En regel om skyldighet att anmäla brott kan få effekter som inte är önskvärda sett utifrån verksamhetens perspektiv.

Möjlighet finns att göra orosanmälan till socialförvaltningen, vilket också görs när det behövs. När det gäller elever under straffmyndighetsåldern bör det alternativet väljas i stället för polisanmälan.